

Міністерство освіти і науки України Державний заклад
«Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

СУЧАСНИЙ ОНОМАСТИЧНИЙ ПРОСТІР ЛУГАНЩИНИ

*Матеріали VI Регіональної науково-практичної конференції з
ономастики*

(18 березня 2009 р., м. Луганськ)

Луганськ
ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”
2009

УДК 811.161.2'373.2(477.61)

ББК 81.2Укр-3

Р32

Рецензенти:

Кравченко М. В. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Луганського національного університету імені Тараса Шевченка.

Шевцова В. О. – доцент кафедри української мови та літератури Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Сучасний ономастичний простір Луганщини : Р32 матеріали VI Регіонал. наук.-практ. конф. з ономастики (18 березня 2009 р., м. Луганськ) / за ред. проф. К. Д. Глуховцевої. – Луганськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2009. – 203 с.

У збірнику вміщено статті учасників VI Регіональної науково-практичної конференції з ономастики. У дослідженнях порушено актуальні питання функціонування, правопису, походження різних класів власних назв. Особливу увагу дослідники звертають на українські прізвища, різні за часом виникнення та джерелами походження. У цілому збірник прислужиться вчителям, студентам, учням, краєзнавцям, він адресований усім, хто цікавиться історією свого народу.

УДК 811.161.2 *Рекомендовано до друку Вченою радою Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (протокол №10 від 29.05.2009 року)*

© ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2009

373.2(477.61) ББК81.2Укр-3

Супрун І. Є. Антропоніми в ергонімічних назвах міста	60
<i>Стаханова (ЛНУ імені Тараса Шевченка)</i>	
Ускова В. Г. Українські прізвища: нам є чим пишатися (ЛНУ.....)	61
<i>імені Тараса Шевченка)</i>	
Чехова А. О. Прізвища однієї вулиці (ЛНУ імені Тараса	64
<i>Шевченка)</i>	
Шевцова В. О. Географія прізвищ носіїв Луганщини (СНУ.....)	65 ..
<i>імені Володимира Даля)</i>	
Шмуригіна О. В. Українські псевдоніми (Стахановський	69
<i>факультет)</i>	

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТОПОНІМІЇ ЛУГАНЩИНИ

Безголова Н. С. Композитні топоніми Луганщини (ЛНУ імені	73
<i>Тараса Шевченка)</i>	
Болдарева А. В. Неофіційні топоніми міста Луганська (ЛНУ.....)	75
<i>імені Тараса Шевченка)</i>	
Бондаренко Н. В. Штрихи до регіональної топоніміки	76
<i>(Стахановський факультет)</i>	
Верховод А. С. Мікротопонімія с. Закотне Новопокровського	78
<i>району Луганської області (Старобільський факультет)</i>	
Волошинова М. О., Ніколаєнко І. О. Народні оповіді про	81
<i>походження назв с. Червоноармійське Білокуракинського району Луганської області (ЛНУ імені Тараса Шевченка)</i>	
Дегтярьова К. Ю. З історії назви Слов'яносербськ (ЛНУ імені	83
<i>Тараса Шевченка)</i>	
Зелик Т. С. Гідроніми м. Алчевська (ЛНУ імені Тараса	85
<i>Шевченка)</i>	
Кравченко А. С. Мікротопоніми м. Гірське Луганської області	86
<i>(ЛНУ імені Тараса Шевченка)</i>	
Лесовець Н. М. Абревіація - продуктивний спосіб творення	89
<i>ергонімів м. Луганська (ЛНУ імені Тараса Шевченка)</i>	
Лесовець Н. М., Белоусова І. О. Конотовані ергоніми з	93
<i>національно-культурним компонентом (ЛНУ імені Тараса Шевченка)</i>	
Лесовець Н. М., Мосійчук О. В. Іншомовні ергоніми	98
<i>м. Луганська (ЛНУ імені Тараса Шевченка)</i>	
Найрулін А. О. Національно-культурний ергонімікон	103
<i>м. Луганська (ЛНУ імені Тараса Шевченка)</i>	
Нестеренко Ю. В. Сучасна топонімія як предмет	106
<i>деконструктивної іронії та гри в медіа-просторі України (на прикладі жанру ЕСЕ) (ЛНУ імені Тараса Шевченка)</i>	

Наукове видання

Наукове видання

СУЧАСНИЙ ОНОМАСТИЧНИЙ ПРОСТІР ЛУГАНЩИНИ

*Матеріали VI Регіональної науково-практичної
конференції
з ономастики*

(18 березня 2009 р., м. Луганськ)

За ред. проф. Глуховцевої К. Д.
Комп'ютерний макет – Міроненко Т. В.
Коректор – Сердюкова Т. І.

Здано до склад. 29.04.2009 р. Підп. до друку 25.05.2009 р.
Формат 60x84 1/16. Папір офсет. Гарнітура Times New Roman.
Друк ризографічний. Ум. друк. арк. 11,8. Наклад 100 прим. Зам. № 66.

Видавництво Державного закладу
„Луганського національного університету імені Тараса Шевченка”
вул. Оборонна, 2, м. Луганськ, 91011. Тел. / факс: (0642) 58-03-20.

Н.М. Лесовець
(ЛНУ імені Тараса Шевченка)

АБРЕВІАЦІЯ – ПРОДУКТИВНИЙ СПОСІБ ТВОРЕННЯ ЕРГОНІМІВ м. ЛУГАНСЬКА

З кінця ХХ ст. у вітчизняному й зарубіжному мовознавстві стрімко розвивається ергоніміка – наука про кількісно значний сегмент онімного простору: назви різноманітних об'єднань людей у політичній, науковій, культурній, виробничій, торговельній, банківсько-фінансовій та інших сферах, зокрема й найменування установ, організацій, закладів, підприємств, фірм тощо; тривалий час цей клас власних назв не був у полі уваги лінгвістів. Це й зумовлює *актуальність* нашого дослідження.

Метою статті є дослідження сучасного складу ергонімів, утворених способом абрєвіації.

Продуктивними серед ергонімів постають абрєвіатурні утворення (26% від загальної кількості ергонімів м. Луганська). О.В. Суперанська економію мовних засобів відносить до однієї з ономастичних універсалій [5].

О.О. Белей констатує, що „окремі підприємці вдаються до абрєвіації як до своєрідного шифрувального засобу, покликаного утаємничити якусь інформацію про найменоване підприємство чи його власника [1; 19].

Продуктивним у зазначеній групі ергонімів є ініціальний тип, що генетично розподіляється на такі види:

а) відапелятивний: ТОВ „АМІТ” (рос. графіка) – (абрєвіатура від назви *а*гентства *м*аркетингових досліджень (пор.: рос. *исследований*), МПП „АСК” (*А* – алюмінієві, *С* – (рос. *строительные* ‘будівельні’), *К* – конструкції), ЗАТ „Данко” (Дирекція *а*кціонерного *п*ідприємства *к*омунального *о*бслуговування), лікувально-діагностичний центр „Кан” (*к*омп’ютерно-*а*налітичний *н*апрямок), ТОВ „ЛАТ” (*Л* – Луганська, *А* – асоціація, *Т* – товаровиробників), магазин „Хік” (*Х* – хороший *і* *к* – красивий);

б) відонімний: КМП НВКФ „А.В.С.” (власник – Александр (рос. *Александр* ‘Олександр’) Володимирович Симоненко), магазин „Ліб” (утворено від прізвища, імені та по батькові власниці – Людмили Іванівни Бондаренко), ТОВ „Мегасанс” (перші літери засновників: *М* – Марина, *Е* – Евгений (рос.

Евгений ‘Євген’), Г – Григорій, А – Анна, С – Семен, А – рос. Александр ‘Олександр’, Н – Ніна, С – Світлана), магазин „Н.Е.В.А.” (перші літери власників, що передаються російською графікою: Н – Наталія, Е – Катерина (рос. Катерина ‘Катерина’), В – Василь, А – рос. Александр ‘Олександр’) та ін.;

в) комбінований: ТОВ „БВ” (брати **Воронови**), ПП „ЛТС” (Л – Луганський, Т – транспортний, С – сервіс), ТОВ „МилаМ” (рос. графіка: *Макаронные изделия Луганской ассоциации Макаревичей*).

Як особливий різновид абрєвіації розглядається акронімія чи утворення слова поєднанням початкових літер (складів) слів, що входять у вихідне словосполучення.

Т.П. Романова зазначає, що „до імен-шифрувань близькі імена-ребуси, які усе ж містять натяк на приховану інформацію. Імена-ребуси виділяються на фоні інших назв своєю загадковістю” [2]. І. Шевлякова зазначає, що такі утворення демонструють міць і вплив (через невизначеність) [6; 58].

Значна група ергонімів представлена уламковими абрєвіатурами (поєднується кілька частин слів), що має різновиди:

а) відапелятивний: МПП „Аскон” (Ас – від слова асоціація, кон – зі слова конверсія ‘перетворення, зміна’), ТОВ „Аудитекс” (аудит – аудиторська + екс – експертиза), правове агентство „Інтел-право” (інтел – усічення від інтелект), ТОВ „Мах-хім” (Мах – від імені Максим, хім – хімічне підприємство), МСП ВКФ „Мега-Макс” ([грец. *megas* ‘великий’] – перша частина складних слів, що відповідає поняттю „великий”, „мільйон”, „велетенський”, Макс – усічення від максимальний), центр нових медичних технологій „Медаком” (медична акціонерна компанія), „Медикап” (від медицина + капітал), ТОВ „Метти” (від металевий тигр, у рік якого народилася дружина власника), „Медон” (медичне + об’єднання + професіоналів), ПП „Надил” (рос. надежда и любовь ‘надія і любов’), ТОВ „Полі-пак” (упаковки з полімерних матеріалів, полі – перша частина складних слів, що вносить значення: який є результатом полімеризації [ВТССУМ, 847], пак – західноукраїнське пакунок [ВТССУМ, 697]);

б) відонімний: мережа магазинів „Бокри” (рос. назва) – названо за іменами дітей власника – Бориса та Кристини, магазин „Валтан” названо за іменами матерів власників – Валентини та Тетяни (рос. мовою Таня), магазин „ВаСа” (власники назвали на честь своїх матерів Валентини та Олександри (рос. Саша), салон меблів „Киссон” (передається російською графікою) – (абревіатура від трьох перших літер прізвища та імені власниці – Кисимова – *Кис*, Софія: скорочене ім'я Соня – *сон*), ТОВ „Лео” (прізвище власника Леонов), НВФ ТОВ „Тим” (прізвище директора – Тимеренко) та ін.;

в) комбінований: ПП „Анжей” (за іменами синів власника: *Ан* – Андрій + *Же* (рос. Женя ‘Євген’) + літера *й* уживається для утворення імені), ТОВ „ЛОЦИС” (*Л* – Луганський, *о* – обласний, *ц* – центр, *ис* – дослідження (рос. дослідження ‘дослідження’)), МСП „Луекс” (Луганський експорт), ТОВ „Лумеб” (Лу – луганські меблі), ТОВ „Лукра” (рос. Луганская краска ‘Луганська фарба’), ТОВ „Лумси-2” (абревіатура та її значення передаються російською графікою: *Лу* – (від рос. Луганский ‘Луганський’), *мс* – машиностроительный (рос. машиностроительный ‘машинобудівний’), *и* – институт (рос. институт ‘інститут’)), МПП „Техлуг” (технічний Луганськ, вантажні автоперевезення), „Селена” (*С* – супермаркет + рос. Елена ‘Олена’).

Усічено-словесний тип абревіації (початкова усічена частина слова (слів) + ціле слово) представлений ергонімами, що мають різновиди:

а) відапелятивний: автосалон „Автоінвестбуд”, ТОВ „Агробудіндустрія”, МПП „Агробудмонтаж” (буд – будівництво), ТОВ „Агробудсервіс”, ТОВ „Будсервіс”, ПП „Вірсон” (*вір* – віртуальний + *сон*), ТОВ „Копіцентр” (*копі* – копіювальний), ТОВ „Промагросервіс”, ТОВ „Промвуглесервіс” (*пром* – промисловий), „Реммехзавод” (ремонтно-механічний завод), ПП „Сантехсервіс” (*сантех* – сантехнічний), ТОВ „Сільгоспсервіс”, ТОВ „Техпромсоюз”, ТОВ „Техобладнання” (*тех* – технічне), ПП „Трейдком” (*ком* – усічення від компанія) та ін.;

б) комбінований: ТОВ „Донбасінтераавтосервіс”, Луганське обласне ДП „Луганськколтурист”, ПП НПФ

„Укрресурс” (укр – український), ПП „Укрстандарт”, ПП „Укртара”, ТОВ „Укртрансмаши” (українське транспортне машинобудування), ТОВ „Укрпродсервіс”, ПП „Укрторгсервіс” та ін. Комбінований різновид має у своєму складі компоненти український та луганський. Лексема український указує на національну належність.

Як бачимо, абрєвіатури назв підприємств, установ та організацій найчастіше утворюються за схемою: форма власності організації – у вигляді офіційно визнаної ініціальної абрєвіатури (ВАТ, ЗАТ, ТОВ, ПП та ін.) + назва організації – у вигляді ініціально-уламкової абрєвіатури.

О.О. Селіванова серед онімів виділяє й такі, що утворені шляхом креації (штучного творення) [3; 426 – 427]. Штучна номінація супроводжується й процесом створення нетипових назв, оскільки „своєрідність процесів словотвірної контамінації виявляється в тому, що вони мають неповторний індивідуальний характер і тому не підлягають узагальненню” [4; 34]. З допомогою контамінації утворено назви: міні-маркет „Карина” (доньок власника звати Катерина та Марина), ТОВ „Парсек” (від пар(алакс) і сек(унда) – одиниця віддалі в астрономії).

Поширеними є ергоніми, що відображають відхилення від традиційних зразків утворення слів: ПП „Авкон” (від автокондиціонери), ТОВ „Валди” (від російського імені власника Владимир (рос. Владимир ‘Володимир’), друга та третя літера якого читається справа наліво), ТОВ „Максимум” (від імені директора Максима Валерійовича Пеньковського), ТОВ „МКС” ((М)етало(К)он(С)трукції, монтаж металевих конструкцій), переосмислення назви: магазин „Строй-ка”.

Таким чином, абрєвіація на сучасному етапі ергонімотворення є продуктивним способом, що не лише сприяє економії мовних засобів, але й виконує функцію кодування, оскільки номінатори за окремими літерами часто приховують відомості про власників чи іншу інформацію. Абрєвіація в ергонімотворенні виходить за межі традиційної, оскільки номінатори мають великі можливості комбінування слів, словосполучень, літер для створення нових ергонімів; найчастіше ініціальний тип абрєвіатур подає завуальовану

інформацію про ергооб'єкт, тоді як усічено-словесний тип указує на вид діяльності підприємства.

Література

1. **Белей О.О.** Сучасна українська ергонімія: власні назви підприємств Закарпаття / О.О. Белей. – Ужгород: УжДУ, 1999. – 111 с.
2. **Романова Т.П.** Проблемы современной эргонимии [Електронний ресурс] / Т.П. Романова // Dokument HTML. – [http: / www.ssu.samara.ru./science/vestnic/1998](http://www.ssu.samara.ru/science/vestnic/1998).
3. **Селіванова О.** Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / О. Селіванова. – Полтава: Довкілля – К, 2006. – 716 с.
4. **Словотвір** сучасної української літературної мови / [відп. ред. М.А. Жовтобрюх]. – К.: Наук. думка, 1979. – 406 с.
5. **Суперанская А.В.** Структура имени собственного. Фонология и морфология / А.В. Суперанская. – М.: Наука, 1969. – 207 с.
6. **Шевлякова И.** Что в имени коммерческом твоём / И. Шевлякова // Новое время – 2000. – № 17 – 18. – С. 58 – 59.

Список використаних джерел та їх умовних скорочень

ВТССУМ – Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел]. – К.: Ірпінь: ВТФ „Перун”, 2001. – 1440 с.

Відомості про автора:

Лесовець Неля Миколаївна – кандидат філологічних наук,
доцент кафедри документознавства та інформаційної діяльності
ЛНУ імені Тараса Шевченка.